

21. Тарануха Ю. В. Предприятие и предпринимательство в трансформируемой экономике. / Ю. В. Тарануха – М.: «Дело и Сервис». – 2003. – 368 с.
22. Дорогунцов С., Чижова В. Методологічні проблеми відтворення основного капіталу в трансформаційний період / С. Дорогунцов, В. Чижова // Економіка України. – 2002. – № 12. – с. 29-34.
23. Покритан А. Ринкова трансформація і проблема пріоритетів у економіці України / А. Покритан // Економіка України. – 1997. – № 12. – с. 18-27.
24. Проблемы и противоречия воспроизводства в России в контексте мирового экономического развития. Теория. Сопоставления. Поиски / под ред. В.Н.Черковца. – М.: МГУ, ТЕИС, 2004. – 459 с.
25. Кручинина В. М. Механизм активизации инвестиционного процесса в реальном секторе экономики: Дис. канд. экон. наук: 08.00.01 // В. М. Кручинина. – Москва, 2006 – 167 с.

Аннотация. Стаття посвящена анализу процессов, характеризующих особенности кругооборота и оборота капитала предприятия в современных условиях реформирования украинской экономики. Проанализированы важнейшие тенденции и причины деформации кругооборота и оборота капитала предприятия в условиях трансформационной экономики Украины.

Ключевые слова: кругооборот капитала, оборот капитала, основной капитал, предприятие.

Summary. The article covers processes analysis describing nature of the enterprise capital turnover in modern conditions of the reforming Ukraine economy. Analysis made on the main trends and clauses of the deformation on the circulating of the capital and capital turnover of the enterprise in terms of transformation Ukraine economy.

Keywords: circulating of the capital, capital turnover, a fixed capital, the enterprise.

*Рецензент д.е.н., професор НУ«ОЮА» Кібік О.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 338.585

ВИЗНАЧЕННЯ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ВТОРИННОЇ СИРОВИНИ

*Бутенко О.П., доцент,
Гур'янов А.Б., к.е.н.,
Барabanов І.В., доцент (ХДТУБА)*

У статті порівнюється вагомість чинників у структурі собівартості будівельних матеріалів за допомогою ФВА.

Ключові слова: ФВА, собівартість, вторинна сировина, будівельні матеріали.

Постановка проблеми та її зв'язки з практичними завданнями. В умовах ринку ціноутворення є дуже важким процесом і підлягає впливу багатьох факторів. Ще недавно рішення стосовно цін, приймалися виходячи з витрат виробництва та рентабельності, але роки економічних реформ в Україні змінили цей процес, бо відбулось зростання цін на електроенергію, сировину та матеріали, загострення конкуренції, зниження споживчої спроможності, інфляція, що зумовило використання нових методів для пошуку шляхів зменшення собівартості продукції.

Актуальність роботи полягає в тому, що із зростанням ринкових тенденцій в економіці з'ясувалось, що далеко не кожне підприємство у змозі правильно визначити перспективні шляхи зменшення собівартості. Виходячи з

вищевикладеного, поточне завдання полягає у визначенні цих шляхів, що дасть змогу підприємству підвищити свою конкурентоспроможність.

Аналіз останніх досліджень та виділення невирішених частин загальної проблеми. Численні дослідження, проведені в області використання відходів виробництва показали, що ефективне використання вторинної сировини в якості будівельного матеріалу може значно знизити собівартість виготовленої продукції і водночас підвищити її якість. Недостатньо дослідженою частиною залишається визначення вагомості чинників пов'язаних з ресурсозбереженням та питаннями захисту навколишнього середовища. Ефективне поведіння з відходами та використання їх як вторинної сировини широко розглядалися та були досліджені вітчизняними вченими такими, як О. Веклич, Р. Берлінг, О. Оксаніч, В. Кислий, С. Дорогунцов, Л. Хвесик, І. Скорохід, І. Петенко [2–6] та інші.

Ціль роботи. Встановлення величини впливу кожного чинника на собівартість продукції з використанням вторинних сировинних ресурсів та визначення значимості екологічних і ресурсозберігаючих факторів.

Виклад основного матеріалу. Оскільки собівартість будівельних матеріалів складається з різних статей, то відповідно існують різні напрями зменшення витрат і зниження собівартості. Необхідно визначити джерела і чинники її зниження. Для цього дуже зручно використовувати функціонально вартісний аналіз (ФВА) – метод системного дослідження функцій, працездатності різних об'єктів і витрат на їх реалізацію.

Метод заснований на представленні будь-якого об'єкту як системи, в якій кожен елемент виконує сукупність функцій. Будь-яка з функцій має деяку відносну важливість, і на її виконання потрібні певні витрати. Зіставлення цих величин за допомогою ФВА дозволяє виявити дисбаланси в об'єкті і шляхи їх нівеляції.

Для зниження собівартості продукції вирішуються наступні завдання:

- зниження матеріаломісткості, трудомісткості, енергоємності і фондомісткості об'єкту;
- зниження експлуатаційних і транспортних витрат;
- заміна дефіцитних, дорогих і импортних матеріалів;
- підвищення відсотка виходу придатних виробів (деталей), зменшення, або ліквідація браку;
- підвищення продуктивності праці;
- усунення "вузьких" місць і диспропорцій та ін.

Вище сказане відповідає вимогам ресурсозбереження і інтенсифікації виробничих процесів виготовлення будівельних матеріалів.

Собівартість нової продукції (робіт, послуг) - це вартісна оцінка всієї використаної у процесі виробництва продукції і можна її представити наступними складовими:

$$F\{p_1, p_2, p_3, p_4, p_5, p_6, p_7, p_8, p_9\} \quad (1)$$

де: p_1 - вартість основних фондів з урахуванням амортизації;

p_2 - вартість трудових ресурсів (заробітна плата);

p_3 - витрати на реалізацію;

p_4 - якість;

p_5 - ціна;

p_6 - вартість перевезення;

p_7 - продуктивність праці;

p_8 - матеріалоемність;

p_9 - міцнісні характеристики.

Ці змінні відображають найбільш вагомі фактори, що впливають на рівень собівартості. Для детальнішої оцінки впливу факторів на собівартість будівельних матеріалів з використанням вторинної сировини і без її залучення проведемо його аналіз, результати якого надані у табл. 1. Дана таблиця ілюструє які саме чинники мають найбільший вплив на собівартість.

Таблиця 1

Вагомість чинників у собівартості будівельних матеріалів

Чинники впливу на собівартість з використанням ВС	Вага, %	Чинники впливу на собівартість без використанням ВС	Вага, %
1	2	3	4
1. Вартість сировини й матеріалів ... (p_5)	20	1. Вартість сировини й матеріалів (p_5)	25
2. Вартість трудових ресурсів (p_2)	5	2. Вартість трудових ресурсів (p_2)	10

Продовження табл.1

1	2	3	4
3. Вартість та відстань перевезення (p_6)	10	3. Вартість та відстань перевезення (p_6)	10
4. Вартість основних фондів з урахуванням амортизації (p_1)	10	4. Вартість основних фондів з урахуванням амортизації (p_1)	10
5. Міцнісні характеристики (p_9)	20	5. Міцнісні характеристики (p_9)	10
6. Обсяг поставок (p_7)	10	6. Обсяг поставок (p_7)	10
7. Вартість палива й енергії (p_8)	5	7. Вартість палива й енергії (p_8)	10
8. Вартість витрат на реалізацію (p_3)	5	8. Вартість витрат на реалізацію (p_3)	10
9. Якісні характеристики матеріалу (споживча вартість) (p_4)	15	9. Якісні характеристики матеріалу (споживча вартість) (p_4)	5
Разом	100%	Разом	100%

ФВА виробничого процесу дозволяє з'ясувати, на яких операціях і переходах виникають невідповідності значущості елементів функцій. У таблиці проілюстровано частку кожного фактора у собівартості будівельних матеріалів з використанням і без використання вторинної сировини. Помітно, що при використанні вторинної сировини зменшується вплив факторів – вартість сировини, трудових ресурсів, палива та енергії. І навпаки, потребують уваги міцнісні характеристики, якісні та співвідношення попиту і пропозиції. Застосування вторинних сировинних ресурсів впливає на якісні властивості будівельного матеріалу і вимагає виконання певних умов використання.

При виробництві, видобування та використанні сировинних ресурсів відбувається забруднення навколишнього середовища. Усі витрати на підприємстві, пов'язані з платою за ресурси (вода), що витрачаються, і платою за забруднення, по всій номенклатурі виробів, що випускаються, включаються в загальновиробничі витрати, які потім розподіляються між продукцією пропорційно товарному випуску. Це характеризує екологічні витрати як непрямі витрати. Насправді ж, характер виникнення екологічних витрат свідчить про їх пряму залежність від об'єму продукції, що випускається підприємством. Таким чином, в собівартість будівельної продукції пропонується включати і екологічні витрати, які безпосередньо відносяться до цього виду товару. Функція витрат буде мати наступний вигляд:

$$F\{p_1, p_2, p_3, p_4, p_5, p_6, p_7, p_8, p_9, p_{10}, p_{11}\} \quad (2)$$

де: p_1 - вартість основних фондів з урахуванням амортизації;

p_2 - вартість трудових ресурсів (заробітна плата);

p_3 - витрати на реалізацію;

p_4 - якість;

p_5 - ціна;

p_6 - вартість перевезення;

p_7 - продуктивність праці ;

p_8 - матеріалоемність;

p_9 - міцнісні характеристики;

p_{10} - плата за викиди забруднюючих речовин в атмосферу, скорегована на коефіцієнт, що враховує ефективність очищення повітря газопилеловлюючим устаткуванням,

p_{11} - плата за попадання забруднюючих речовин у водні об'єкти, скорегована на коефіцієнт ефективності очищення стічних вод власними очисними спорудами підприємства.

Графічне представлення ФВА впливу факторів на собівартість будівельних матеріалів з використанням і без використання вторинної сировини подане на рис.1.

Висновок. Використання вторинної сировини має важливе значення для підприємств, оскільки дозволяє знизити собівартість продукції і водночас підвищити її якість, а також враховує сучасні вимоги, що постають перед підприємствами: ресурсо- та енергозбереження, захист навколишнього середовища від шкідливого впливу. Важливо зрозуміти вплив кожного чинника на собівартість. В даному випадку використання ФВС є ефективним тому, що дозволяє виявити місця виникнення витрат, у тому числі й екологічних та визначити можливі шляхи їх зниження.

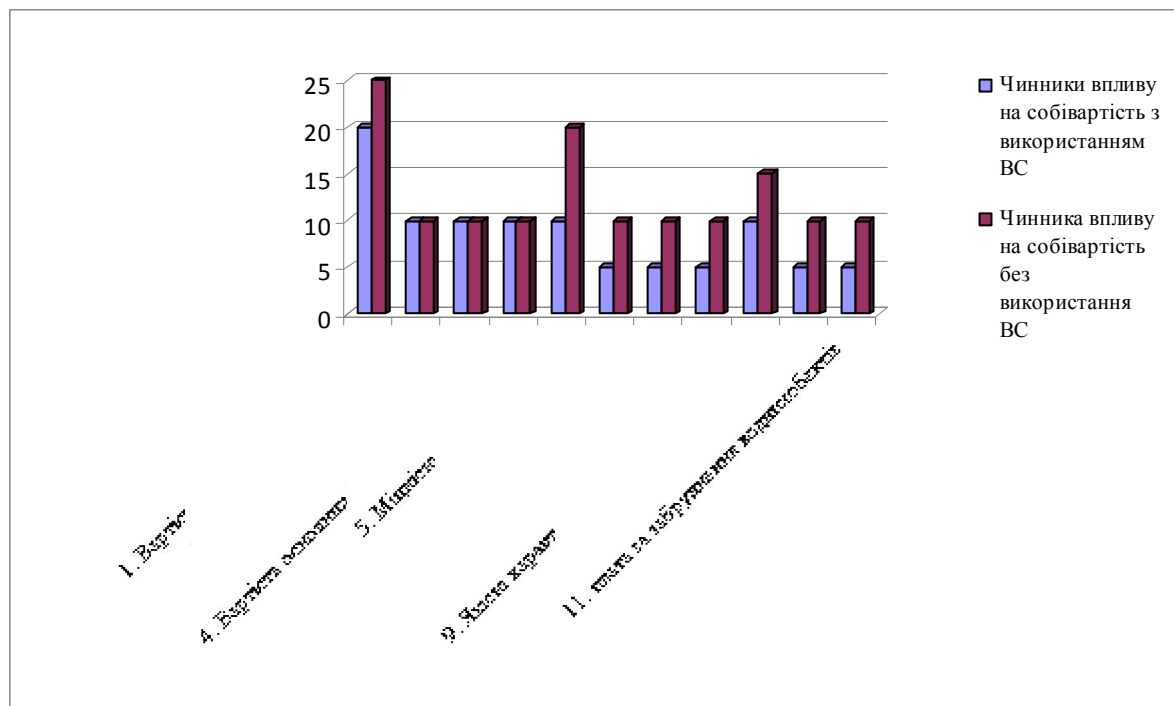

Рисунок 1 – Графічне представлення ФВА впливу факторів на собівартість будівельних матеріалів з використанням і без використання ВС

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Держкомстат України, 1998-2010 дата останньої модифікації: 5/11/2010 – Режим доступу: ukrstat.gov.ua.
2. Скороход І.С. Світовий досвід використання вторинних ресурсів [Текст] / Науковий вісник Волинського Державного університету ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2007. – № 12: Екон. науки. – С. 229–233.
3. Барна П.В. Определение необходимости проведения эколого-экономической реструктуризации промышленных предприятий [Текст] / Актуальные проблемы экономики. – 2009. – № 3(93). – С. 138–143.
4. Кислый В.Н. Экологизация управления предприятием: монография [Текст]/ В.Н. Кислый, Е.В.Лапин, Н.А. Трофименко. - Сумы: Университетская книга, 2002. – 232 с.
5. Веклич О.О. Аналіз ефективності вітчизняного економічного механізму природокористування щодо ідеї сталого розвитку [Текст] // Економічні реформи України в контексті переходу до сталого розвитку: Матер. конф. та рекомендації до проекту Національної стратегії. – К.: Інтелсфера, 2001. – С. 95.
6. Дорогунцов С.І. Екосередовище і сучасність [Текст] /С.І. Дорогунцов, М.А. Хвесик, Л.М. Горбач, П.П. Пастушенко // Т. 5. Управління екосередовищем в умовах регіоналізації: монографія. – К.: Кондор, 2006. – 446 с.

Анотація. В статті порівнюється вага факторів в структурі собівартості будівельних матеріалів з допомогою ФСА.

Ключевые слова: ФСА, собівартість, вторичне сировина, будівельні матеріали.

Summary. The article compares the significance of factors in the cost structure of construction materials without using Value analysis.

Keywords: FCA, the cost price, secondary raw materials, building materials.

Рецензент д.е.н., професор ХДТУБА Андрєєва Т.Є.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.